

**Den komplexa vården under livets sista dagar
- räcker det med fyra hörnstenar?**

Den komplexa vården under livets sista dagar - räcker det med fyra hörnstenar?

Carina Lundh Hagelin

Leg. Sjuksköterska, Docent, Lektor, Med dr.,
Programansvarig för specialistsjuksköterskeprogram -
Palliativ vård

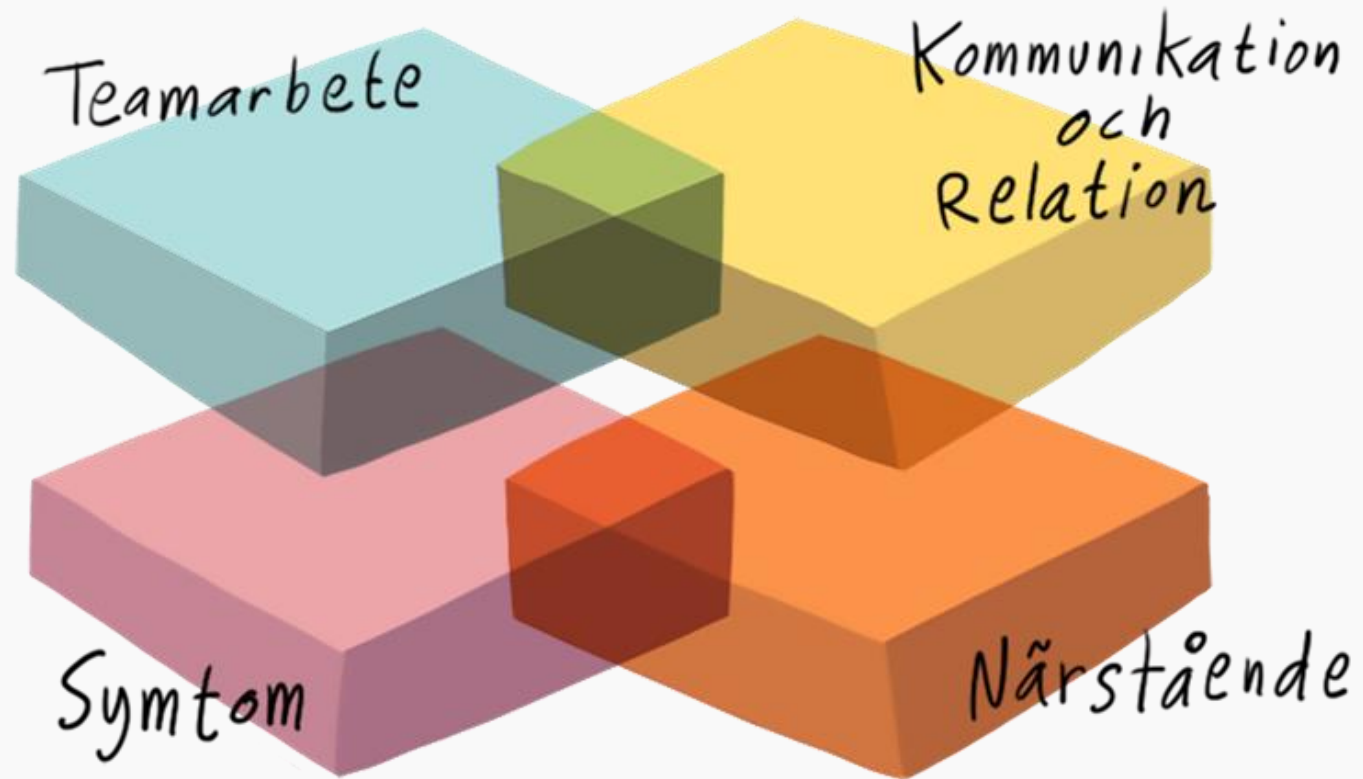

Definition av palliativ vård enligt WHO

Palliativ vård bygger på ett förhållningssätt som syftar till att förbättra livskvaliteten för patienter och de närstående, genom att förebygga och lindra lidandet genom tidig upptäckt, bedömning och behandling av smärta och andra fysiska, psykosociala och andliga problem som kan uppkomma i samband med livshotande sjukdom.

[Palliativ vård - vad är det? | Nationella rådet för palliativ vård \(nrpv.se\)](#); Ref: National cancer control programs: policies and managerial guidelines, 2nd ed. Geneva, World Health Organization, 2002

Den palliativa vårdens fyra hörnstenar - räcker det med fyra hörnstenar?

Utgångspunkt- genomförd studie

- Vad gör vårdpersonal under de sista dagarna i en patients liv – vid sidan av att administrera läkemedel
- Identifiera variationen av icke-farmakologiska som genomförs under de sista dagarna i en persons liv vid specialiserad palliativ vård.

Tillvägagångssätt

- Pilotstudie i Sverige
 - Hospice och palliativ hemsjukvård
 - Brainstorming – vilka “vårdaktiviteter” som görs med patient och närstående under patientens sista dagar i livet
 - Sammanställde en lista över aktiviteter och yrken
 - Vardagspråk...
 - Listan placerades på en central plats
 - Skriva upp nya aktiviteter under 3-4 veckor
- Respektive land (9 länder) uppmanades att använda samma tillvägagångssätt...

Hur åtgärder/utsagorna såg ut...

“H är inte kontaktbar. Kontrollerar saturationen. H visar inget obehag. Läger om sår. Urinen är bärnstensfärgad i katetern. Fixa till täcket. Några lugnande ord till tröst”

(sjuksköterska)

- **Observera, bedöma och mäta:**

H är inte kontaktbar. Kontrollerar saturationen. H visar inget obehag... Urinen är bärnstensfärgad i katetern...

- **Genomföra kroppsvård och beröring:**

...Läger om sår...

- **Skapa en estetisk, trygg och behaglig miljö:**

...Fixa till täcket...

- **Lyssna, tala och/eller känna med:**

...Några lugnande ord till tröst

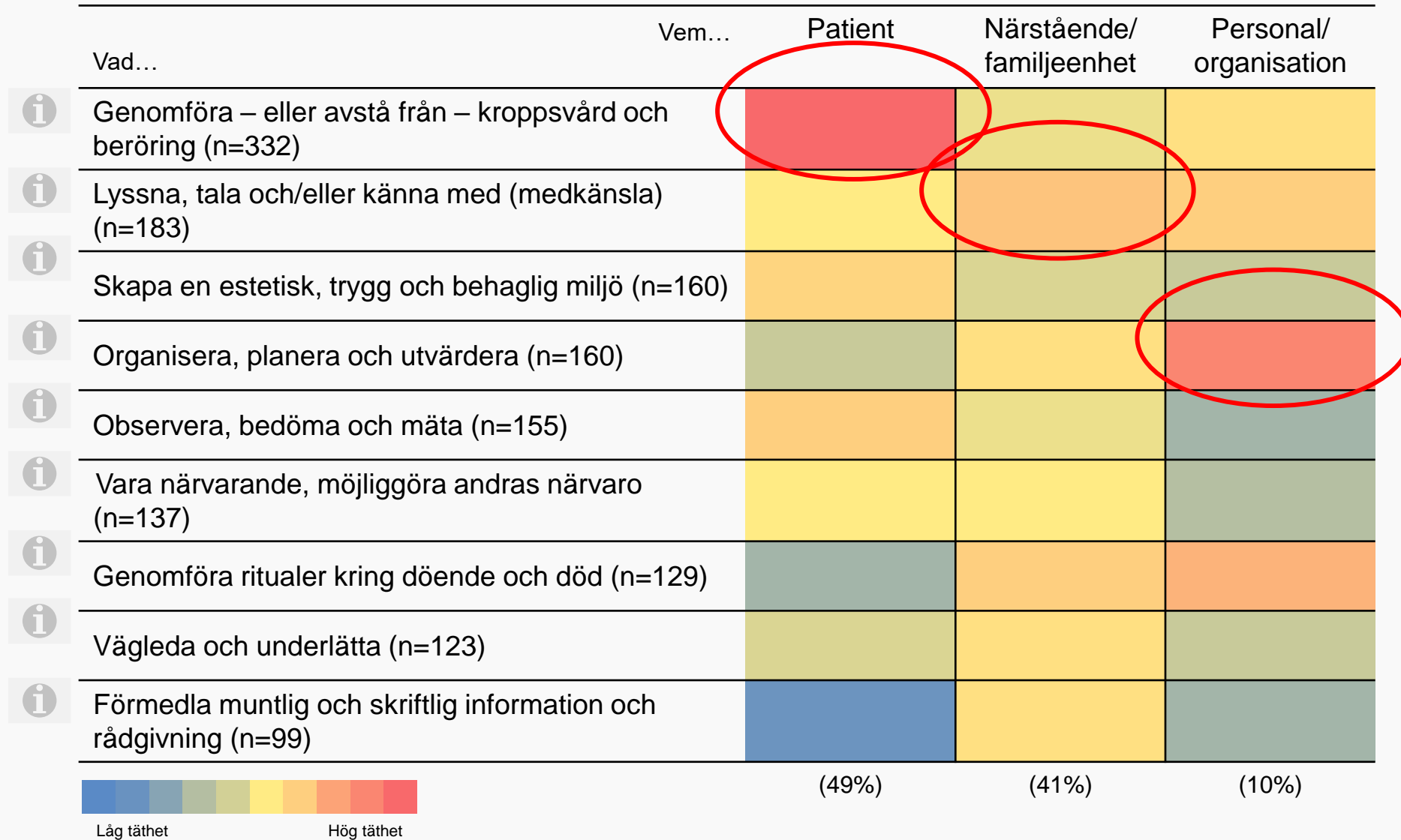
→ olika aktiviteter sammanflätas → ett konkret exempel på **helhetsyn** i en specifik vårdssituation!

Resultat

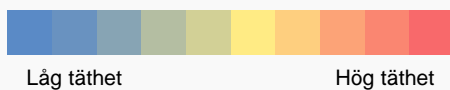
- 985 olika vårdaktiviteter >> 914
 - ~ 80% av omvårdnadspersonal, ffa. sjuksköterskor
 - ~ 15% av läkare
 - ~ 5% av arbetsterapeuter, day care coordinators, diakoner, präster, psykologer, sjukgymnaster, socialarbetare, spiritual counsellors, team counsellors, och volontärer

Resultat

Resultat

Vad...	Vem...	Patient	Närstående/ familjeenhet	Personal/ organisation
i Genomföra – eller avstå från – kroppsvård och beröring (n=332)				
i Lyssna, tala och/eller känna med (medkänsla) (n=183)				
i Skapa en estetisk, trygg och behaglig miljö (n=160)				
i Organisera, planera och utvärdera (n=160)				
i Observera, bedöma och mäta (n=155)				
i Vara närvarande, möjliggöra andras närvaro (n=137)				
i Genomföra ritualer kring döende och död (n=129)				
i Vägleda och underlätta (n=123)				
i Förmedla muntlig och skriftlig information och rådgivning (n=99)				
		(49%)	(41%)	(10%)

Genomföra – eller avstå från – kroppsvård och beröring

Patient: *Mer fysisk kontakt med patienten (tar hans hand, rör honom), få honom att känna att han inte är ensam*

(läkare)

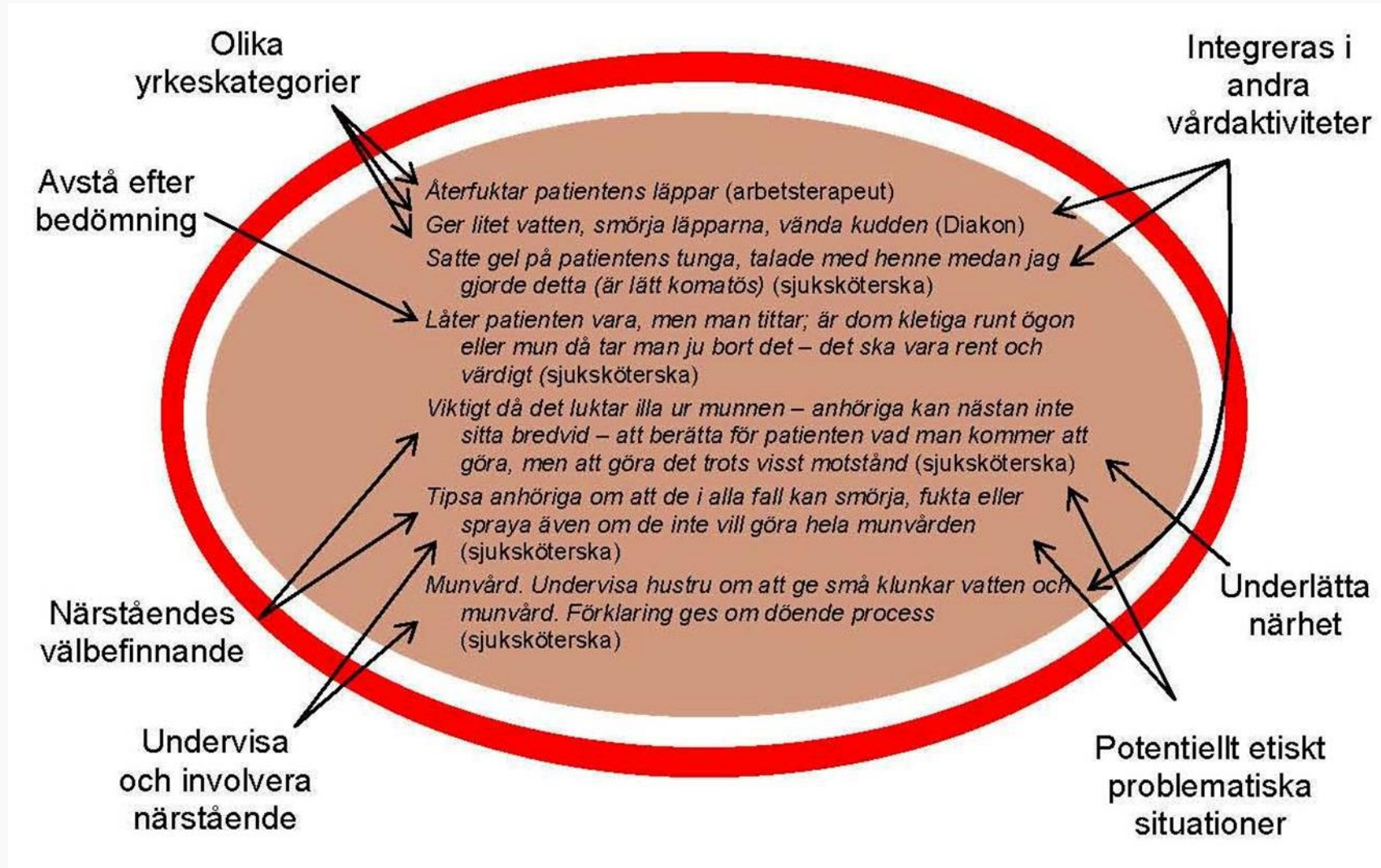
Närstående: *Uppmanade döttrarna att smörja mammans fötter, talade om att mat och dryck finns tillgängligt för dem på sjukhuset*

(undersköterska)

Personal: *Känns bra att få göra ett sådant avslut, utan att göra något speciellt, hålla fingrarna i styr, att inte åtgärda*

(läkare)

Munvård, några exempel (n=54)

Kuddar och andra former av stöd i sängen var aktiviteter som användes flitigt för att öka välbefinnandet

Skapa en estetiskt, trygg och behaglig miljö

Patient: *Vi försöker att ge honom allt han vill. Från den särskilda rökelsen på bordet, de speciella dropparna i hans vatten, hans egen kudde, till tofflorna vid sängen även om han inte kan gå* (sjukvårdsbiträde)

Närstående: *Döende patient rullades ut sent på eftermiddagen för att känna solnedgången. Familjen närvarande, mycket tacksamma. Bilder togs.* (sjuksköterska)

Personal: *Jobbigt att inte få göra något, att lämna – t.ex. när anhöriga tyckte patienten var fin men jag tyckte det var förskräckligt; håret på ända, skjortan smutsig och på sned, kaos i sängen. Ens egna värderingar kolliderar med anhöriga – tyckte jag hade gjort ett dåligt jobb* (sjuksköterska)

Genomföra ritualer kring döende och död

Patient: *Jag stannar i rummet och ber för patienten*

(sjuksköterska)

Närstående: *Ändrar beteende när patienten är döende, knackar på ytterdörren i stället för att ringa på dörrklockan*

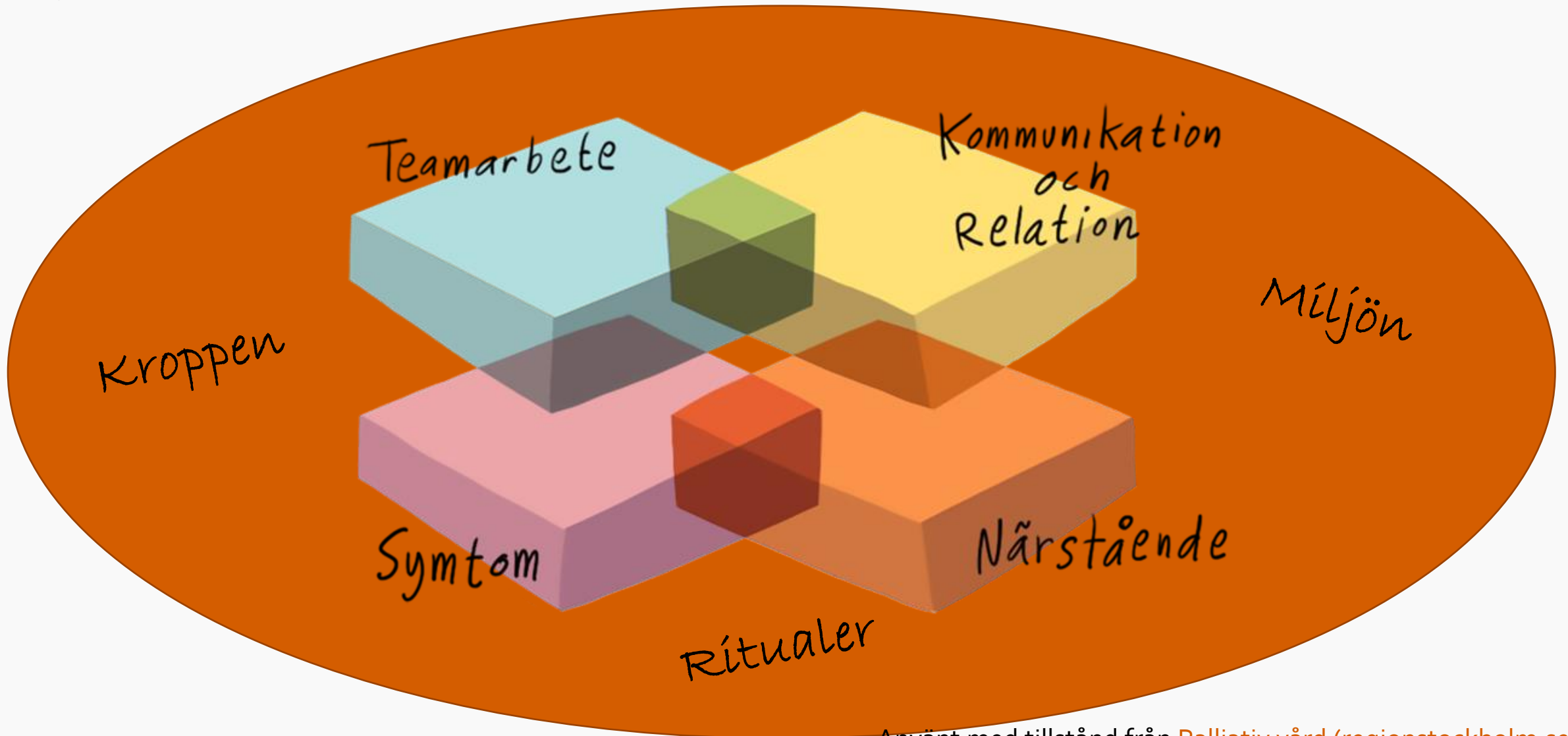
(sjuksköterska)

Personal: *hela det multiprofessionella teamet ges möjlighet att ta avsked av en patient*

(hela teamet)

Den palliativa vårdens fyra hörnstenar? Gör vi något mer?

Carina.lundh-hagelin@mchs.se

innan ni går...

Följ oss på sociala medier

www.mchs.se

